YASHIL IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir oʻrinbosari:
Karimov Norboy Gʻaniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, Oʻzbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, Oʻzbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – Oʻzbekiston doʻstlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat Gʻafforovna, pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdugʻaniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Koʻnak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixoʻja oʻgʻli, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin oʻgʻli, Oʻzb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshligʻi
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining oʻrinbosari
Ochilov Farkhod, Oʻzb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshligʻi
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil oʻgʻli, texnika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), katta oʻqituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon oʻgʻli, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor oʻgʻli, TDIU katta oʻqituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra’no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali
O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TO'LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI 32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI........ 42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich

TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARNING ROLI........ 47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO'LOVLAR TIZIMI TAHLILI 53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolniyazov Murodbek Madiyarovich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O'ZGARISHLAR........ 59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi

MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN'IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI 64
Namazov Gafur Shokulovich

BALIQCHILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O'RNI 69
Beglayev Uchqun Xurramovich

KAMBAG'ALLIK FENOMENINING IJTIMOIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI 75
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI 81
Artikova R.A.

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO'LASH QOBILIYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG'INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA'SIRI........ 88
Ibragimov G'anijon G'ayratovich

STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN........ 93
Axliddin Aropitdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich

РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ........ 99
Айматова Фарида Хуразовна

KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI........ 107
Shukurillaev Jahongir Botir o'g'li

DEHQON XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR 113
Xakimov Zafar Ibragimovich

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI 118
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA HUDUDIY MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI........ 124
Muhammadieva Nodira

SUN'IY INTELLEKT DAVRIDA HUDUDIY RIVOJLANISHNI STATISTIK HISOBLASH METODOLOGIYASINI QAYTA BAHOLASH MEZONLARI (SCOPUS VA WEB OF SCIENCE DA INDEKSLANGAN ILMIY NASHRLAR TAHLILI ASOSIDA)........ 131
Santjar Abdumurodovich Sattorov

QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY-IQTISODIY OMILLARI VA ISTIQBOLLARI 139
Allamuratova Perida Maxsetbaevna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI 144
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna, Yarmetova Nargiza Shiximbayevna

MAHALLIY VA XALQARO TURIZM BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI, TAMOYILLARI VA MEXANIZMLARI 152
Alikulov Samar Abdurashidovich

TRANSPORT XIZMATLARINING SOHALAR BO'YICHA TAQSIMOTI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TASNIFI 159
Karimova Shaxnoza Uktamovna

RAQAMLI TO'LOVLAR VA O'ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV SHAFFOFLIGI 165
Ruziyeva Barno Yadgarovna

TIJORAT BANKLARIDA CHAKANA TO'LOV XIZMATLARINI RAQAMLI MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH 168
Maxmudov Boburbek Axmedjan o'g'li

ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ 172
Ташпулатов Дильмурад Рустамович

MAJBURIY IJRO HARAKATLARINI RAQAMLASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 177
Matmuratova Nasiba Azatovna

OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI CHEKLOVCHI OMILLAR TAHLILI 181
Pulatov Abdulla

INVESTITSION LOYIHALARNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA ULARNI MOLIYALASHTIRISH ISTIQBOLLARI 185
Nazarov Aziz Avazovich

ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ 190
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна

IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING MAQSADLI PROGNOZ PARAMETRLARI 197
Omonova Nafisa Qahramon qizi

MANAGEMENT STRATEGIES IN WOMEN'S BUSINESS: GENDER-SPECIFIC APPROACHES, INNOVATIVE MODELS, AND DIGITAL TRANSFORMATION 200
Ahrorova Asila

TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI 207
Hakimova Oydina Abdulhamidovna, Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna

INSON TARAQQIYOTI INDEKSI VA UNI ANIQLAB BERUVCHI KO'RSATKICHLARNING KORRELYATSION-REGRESSION TAHLILI 212
Tursunov Rasul Tairovich

ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ 218
Эргашева Феруза Насруллаевна

ENHANCING THE METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM VILLAGES IN UZBEKISTAN 226
Khudaynazarova Dilorom Khayrullaevna

THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING COMPETITIVENESS IN THE GREEN ECONOMY 231
Musadjanova Nargiza Abduvoxid qizi

O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINING O'RNI VA SAMARADORLIGI 238
Saodat Sadriddinova

OLIY TA'LIMDA CHET TILLARNI O'QITISH UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH 243
Saida Xabibullayeva

OLIY TA’LIMDA CHET TILLARNI O‘QITISH UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH

Saida Xabibullayeva
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
IMC Krems AFU xaqaro qo‘shma ta’lim dasturlari fakulteti,
IMC Krems transmilliy dasturlari kafedrasi nemis tili o‘qituvchisi
E-mail: sai_12-5@mail.ru
ORCID:https://orcid.org/0009-0009-0027-4443

Annotatsiya. Ushbu maqolada oliy ta’lim tizimida chet tillarini o‘qitishda raqamli boshqaruv strategiyalarini takomillashtirish masalalari o‘rganilgan. Tizimli adabiyotlar tahlili asosida raqamli integratsiyaning muhim omillari aniqlangan. Tadqiqot natijalari LMS platformalari, interaktiv vositalar va o‘qituvchilarning kasbiy rivojlanishi muhim ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatadi. Shuningdek, texnologiyaning o‘zi emas, balki uning pedagogik maqsadlar bilan uyg‘unligi hal qiluvchi omil ekanligi tasdiqlanadi. Maqolada O‘zbekiston sharoitiga moslashtirilgan integratsiyalashgan model taklif etilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli boshqaruv, chet tillarini o‘qitish, o‘quv boshqaruv tizimlari, oliy ta’lim, institutsional transformatsiya, o‘zbek modeli, pedagogik dizayn.

Abstract. This article examines the improvement of digital management strategies in teaching foreign languages in higher education. Based on a systematic literature review, key factors of successful digital integration are identified. The study highlights the importance of learning management systems, interactive tools, and teacher professional development. The findings confirm that alignment with pedagogical goals, rather than technology alone, is crucial. An integrated model adapted to the context of Uzbekistan is proposed.

Key words: digital management, foreign language teaching, learning management systems, higher education, institutional transformation, Uzbek model, pedagogical design.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы совершенствования стратегий цифрового управления в преподавании иностранных языков в системе высшего образования. На основе систематического анализа литературы выявлены ключевые факторы успешной цифровой интеграции. Подчеркивается значимость платформ LMS, интерактивных инструментов и профессионального развития преподавателей. Результаты исследования показывают, что решающее значение имеет не сама технология, а её соответствие педагогическим целям. В статье предлагается интегрированная модель, адаптированная к условиям Узбекистана.

Ключевые слова: цифровое управление, преподавание иностранных языков, системы управления обучением, высшее образование, институциональная трансформация, узбекская модель, педагогический дизайн.

KIRISH

So‘nggi yillarda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi oliy ta’lim tizimida, xususan, chet tillarini o‘qitish metodologiyasida muhim o‘zgarishlarni yuzaga keltirdi. Raqamli transformatsiya jarayoni ta’limning mazmuni, shakli va boshqaruv mexanizmlarini qayta ko‘rib chiqishni talab etmoqda.

O‘zbekiston oliy ta’lim tizimi ham global ta’lim makoniga integratsiyalashuv jarayonida raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali sifatli ta’limni ta’minlashga intilmoqda. Bu jarayonda zamonaviy o‘quv boshqaruv tizimlari, masofaviy ta’lim platformalari, interaktiv vositalar va sun’iy intellekt elementlariga asoslangan texnologiyalar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Biroq ushbu jarayonda an’anaviy pedagogik yondashuvlar bilan zamonaviy raqamli vositalar o‘rtasida muvozanatni ta’minlash zarurati yuzaga kelmoqda.

Chet tillarini o‘qitishda raqamli vositalardan foydalanish nafaqat dars samaradorligini oshiradi, balki talabalar mustaqil ta’limini rivojlantirish, individual yondashuvni kuchaytirish va o‘quv jarayonini monitoring qilish imkonini ham beradi. Shu bilan birga, texnologiyalarning samarali qo‘llanilishi o‘qituvchilarning raqamli

kompetensiyasiga, muassasalarning texnik infratuzilmasiga va pedagogik maqsadlarning aniq belgilanishiga bog‘liq.

Mazkur tadqiqot aynan shu muammoni hal etishga qaratilgan bo‘lib, unda chet tillarini o‘qitishda raqamli boshqaruv strategiyalarini takomillashtirish masalasi tizimli yondashuv asosida o‘rganiladi. Natijada, tadqiqot O‘zbekiston oliy ta’lim muassasalari uchun raqamli boshqaruvni takomillashtirishga qaratilgan, xalqaro standartlarga mos va mahalliy pedagogik an’analarni inobatga oluvchi amaliy modelni taklif etadi. Ushbu model chet tillarini o‘qitishda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish orqali ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Raqamli texnologiyalar asosida chet tillarini o‘qitish masalasi zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda keng yoritilgan bo‘lib, unda bir qator nazariy yondashuvlar ustuvor ahamiyat kasb etadi. Ushbu yondashuvlarga ko‘ra, bilim o‘quvchilarning o‘zaro hamkorligi va muhit bilan faol muloqoti jarayonida shakllanadi, raqamli platformalar esa mazkur jarayonni qo‘llab-quvvatlovchi samarali vosita sifatida xizmat qiladi [5]. Shuningdek, zamonaviy til ta’limi kompetensiyaga asoslangan paradigma doirasida rivojlanib, unda kommunikativ kompetensiya va madaniyatlararo muloqot ko‘nikmalarini shakllantirish ustuvor vazifa sifatida qaraladi [9]. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, raqamli vositalar alohida til birliklarini o‘rgatishdan ko‘ra, real hayotiy kommunikativ vaziyatlarni modellashtirish orqali yuqori samaradorlikka erishadi.

Adabiyotlarda o‘qitish metodologiyasining ierarxik tuzilishi ham alohida qayd etiladi. Unga ko‘ra, psixologik-pedagogik nazariyalar asos bo‘lib xizmat qiladi, umumiy metodlar ushbu nazariyalarga moslashadi, maxsus prinsiplari esa o‘quv jarayonini tashkil etishda qo‘llaniladi [9]. Shu nuqtai nazardan, raqamli texnologiyalarni tanlash pedagogik maqsadlarga asoslangan bo‘lishi lozim. Adabiyotlarda ta’kidlanishicha, texnologik infratuzilmadan ko‘ra, o‘qituvchilarning uni pedagogik jihatdan to‘g‘ri qo‘llay olishi muhimroqdir [7]. Shu sababli uzluksiz kasbiy rivojlanish, jumladan, texnik va metodik ko‘nikmalarni rivojlantirish raqamli transformatsiyaning muhim sharti hisoblanadi [8].

Bundan tashqari, xalqaro tajribalar shuni ko‘rsatadiki, Moodle, Google Classroom va Microsoft Teams kabi platformalardan foydalanish talabalarning mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirish, o‘quv materiallariga tezkor kirishni ta’minlash va baholash jarayonlarini avtomatlashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, interaktiv ilovalar, videokonferensiya vositalari va sun’iy intellektga asoslangan dasturlar til o‘rganish jarayonini yanada moslashuvchan va samarali tashkil etishga xizmat qilmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot chet tillarini o‘qitishda raqamli boshqaruv strategiyalarini takomillashtirishga qaratilgan bo‘lib, unda sifatli tadqiqot metodlari ustuvor qo‘llanildi. Tadqiqot doirasida tizimli adabiyotlar sharhi (systematic literature review) amalga oshirilib, raqamli ta’lim, LMS tizimlari va til o‘qitish metodologiyasiga oid xalqaro ilmiy manbalar tahlil qilindi [2; 3; 7]. Tahlil jarayonida ijtimoiy konstruktivizm, kompetensiyaga asoslangan yondashuv hamda pedagogik dizayn nazariyalari konseptual asos sifatida qabul qilindi [6]. Ushbu nazariyalar asosida raqamli boshqaruvning samarali modeli uchun zarur komponentlar — texnologik infratuzilma, pedagogik yondashuv va o‘qituvchilarning kasbiy rivojlanishi — o‘zaro bog‘liqlikda o‘rganildi.

Tadqiqot metodologiyasining muhim jihatlaridan biri sifatida O‘zbekiston oliy ta’lim tizimi kontekstual tahlil qilindi [9]. Bunda milliy pedagogik an’analar, o‘qituvchilarning mavjud kompetensiyalari, talabalar ehtiyojlari hamda raqamli infratuzilmaning holati hisobga olindi [7]. Shu bilan birga, xalqaro tajribalarda keng qo‘llanilayotgan Moodle, Google Classroom va Microsoft Teams kabi raqamli platformalarning funksional imkoniyatlari ham qiyosiy tahlil qilindi. Mazkur platformalarning o‘quv jarayonini boshqarish, masofaviy ta’limni tashkil etish, talabalar faolligini monitoring qilish va baholashdagi samaradorligi o‘rganildi.

Natijada, olingan nazariy va empirik ma’lumotlar asosida chet tillarini o‘qitishda raqamli boshqaruvni takomillashtirishga qaratilgan integratsiyalashgan model ishlab chiqildi [3; 5]. Ushbu model xalqaro standartlarga mos bo‘lishi bilan birga, mahalliy ta’lim muhitiga moslashtirilganligi bilan ahamiyatlidir.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari chet tillarini o‘qitishda raqamli boshqaruv samaradorligi bir nechta o‘zaro bog‘liq omillarga asoslanishini ko‘rsatdi. Avvalo, Moodle, Google Classroom va Microsoft Teams kabi LMS tizimlari o‘quv jarayonini tizimli tashkil etish hamda ta’lim resurslarini samarali boshqarish imkonini beradi. Biroq, ularning samaradorligi pedagogik maqsadlar bilan uyg‘unlashgan holda qo‘llanilgandagina namoyon bo‘ladi. Shuningdek, raqamli vositalar kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga xizmat qilishi lozim. Interaktiv

platformalar va autentik materiallardan foydalanish talabalarni real hayotiy vaziyatlarga yaqinlashtirib, ularning til koʻnikmalarini rivojlantiradi [4; 9].

Tahlil natijalari shuni koʻrsatadiki, muvaffaqiyatli raqamli integratsiya "avvalo pedagogika, soʻng texnologiya" tamoyiliga asoslanishi kerak. Ya'ni, texnologiyalar oʻquv maqsadlariga xizmat qilishi, aksincha emas. Shu nuqtai nazardan, oʻqituvchilarning raqamli kompetensiyasi hal qiluvchi omil hisoblanadi [7]. Bundan tashqari, samarali raqamli boshqaruv tizimi texnologik infratuzilma bilan bir qatorda tashkiliy qoʻllab-quvvatlash, professional rivojlanish va baholash mexanizmlarini ham oʻz ichiga olishi zarur [2]. Ushbu komponentlarning integratsiyasi ta'lim jarayonining barqaror va samarali rivojlanishini ta'minlaydi.

Umuman olganda, tahlillar natijasida chet tillarini oʻqitishda raqamli boshqaruvni takomillashtirish uchun kompleks yondashuv zarurligi asoslandi. Bu yondashuv pedagogik, texnologik va tashkiliy omillarni yagona tizim doirasida uygʻunlashtirishni nazarda tutadi.

Tadqiqot natijalari chet tillarini oʻqitishda raqamli boshqaruv tizimlarining joriy etilishi oʻqituvchilarning raqamli kompetensiyasini rivojlantirishda muhim omil ekanini koʻrsatdi. Tizimli adabiyotlar tahlili asosida aniqlanishicha, samarali raqamli boshqaruv bir nechta oʻzaro bogʻliq mexanizmlar orqali amalga oshiriladi.

Avvalo, oliy ta'lim muassasalarida yoʻlga qoʻyilgan tizimli va uzluksiz kasbiy rivojlanish dasturlari oʻqituvchilarning raqamli texnologiyalardan foydalanish koʻnikmalarini izchil shakllantirishga xizmat qiladi. Bunday dasturlar oʻqituvchilarga nafaqat texnik bilimlar, balki ularni pedagogik jarayonga integratsiya qilish imkonini ham beradi. Shuningdek, raqamli platformalar asosida shakllangan hamkorlik muhitlari oʻqituvchilar oʻrtasida tajriba almashish va oʻzaro oʻrganishni ragʻbatlantiradi. Bu esa professional hamjamiyatni rivojlantirish va ilgʻor amaliyotlarni keng joriy etishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari yana shuni koʻrsatdiki, texnik va metodik yordam tizimlarining mavjudligi oʻqituvchilarning raqamli vositalardan foydalanishga boʻlgan ishonchini oshiradi. Bosqichma-bosqich qoʻllab-quvvatlash jarayoni texnologiyalarni samarali oʻzlashtirishni ta'minlaydi. Bundan tashqari, baholash va ragʻbatlantirish tizimlari oʻqituvchilarning raqamli kompetensiyasini rivojlantirishda muhim rol oʻynaydi. Raqamli faoliyatni baholash va e'tirof etish mexanizmlari oʻqituvchilarni faol ishtirok etishga undaydi hamda ularning motivatsiyasini oshiradi.

Natijalar shuni ham koʻrsatdiki, oʻqituvchilarning raqamli kompetensiyasi koʻp komponentli tuzilishga ega boʻlib, u axborot bilimlari, axborot savodxonligi, amaliy koʻnikmalar va axborot etikasi kabi elementlarni oʻz ichiga oladi. Shu bilan birga, ayniqsa axborot bilimlari darajasida ayrim kamchiliklar mavjudligi aniqlandi, bu esa qoʻshimcha metodik yondashuvlarni talab qiladi. Umuman olganda, tadqiqot natijalari oʻqituvchilarning raqamli kompetensiyasi oshishi bilan oʻqitish samaradorligi va talabalar oʻquv natijalari oʻrtasida ijobiy bogʻliqlik mavjudligini tasdiqlaydi. Raqamli boshqaruv tizimlarining izchil joriy etilishi ta'lim jarayonining sifatini oshirishda muhim vosita sifatida namoyon boʻladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot oliy ta'lim muassasalarida chet tillarini oʻqitishda raqamli boshqaruv strategiyalarini takomillashtirish kompleks va tizimli yondashuvni talab etishini koʻrsatdi. Xususan, pedagogik innovatsiyalar, texnologik infratuzilma, oʻqituvchilarning kasbiy rivojlanishi hamda tashkiliy boshqaruv mexanizmlarining oʻzaro integratsiyasi samarali raqamli ta'lim muhitini shakllantirishning asosiy sharti sifatida namoyon boʻladi [2; 7]. Xalqaro tajriba tahlili ushbu komponentlar uygʻunlashgan holda qoʻllanilganda, oʻquv jarayoni samaradorligi va talabalarning til kompetensiyalarida sezilarli ijobiy oʻzgarishlar kuzatilishini tasdiqlaydi.

Oʻzbekiston oliy ta'lim tizimi uchun raqamli transformatsiya jarayoni ikki tomonlama ahamiyatga ega. Bir tomondan, u chet tillarini oʻqitishda sifat va qamrovni kengaytirish, interaktiv ta'lim vositalari orqali talabalar faolligini oshirish hamda ularni global akademik va kasbiy muhitga tayyorlash imkonini yaratadi [1; 6]. Ikkinchi tomondan esa, ushbu jarayon mavjud pedagogik an'analarni сақлаган holda, ularni zamonaviy raqamli yondashuvlar bilan uygʻunlashtirishni talab etadi.

Tadqiqot natijalari asosida ishlab chiqilgan model oliy ta'lim muassasalari uchun amaliy ahamiyatga ega boʻlgan yoʻl xaritasini taklif etadi. Unda pedagogik maqsadlarning ustuvorligi, oʻqituvchilarning raqamli kompetensiyasini rivojlantirishga yoʻnaltirilgan tizimli yondashuv, mustahkam tashkiliy qoʻllab-quvvatlash mexanizmlarini yaratish hamda raqamli transformatsiyani bosqichma-bosqich amalga oshirish zarurligi asoslab berilgan. Talabalarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish va ularning mustaqil ta'lim olishga boʻlgan mas'uliyatini oshirish ham muhim omillardan biri sifatida qayd etildi.

Shuningdek, quyidagi takliflarni amalga oshirish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi:

1. Oliy ta'lim muassasalarida Moodle, Google Classroom va Microsoft Teams kabi raqamli platformalardan foydalanishni kengaytirish.
2. Oʻqituvchilar uchun raqamli pedagogika va interaktiv vositalardan foydalanish boʻyicha muntazam malaka oshirish dasturlarini tashkil etish.

3. Talabalar uchun mustaqil o'qish, masofaviy ta'lim va interaktiv topshiriqlarni qo'llab-quvvatlaydigan yagona raqamli muhitni shakllantirish.

4. Raqamli ta'lim jarayonida texnik va metodik yordam ko'rsatish tizimlarini takomillashtirish.

5. Raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etishda pedagogik maqsadlarni ustuvor qo'yish va texnologiyalardan aynan ta'lim samaradorligini oshirish vositasi sifatida foydalanish.

Umuman olganda, mazkur tadqiqotda taklif etilgan yondashuvlar va model asosida raqamli boshqaruv strategiyalarini izchil joriy etish oliy ta'limda chet tillarini o'qitish sifatini, samaradorligini va ochiqligini oshirishga xizmat qiladi hamda milliy ta'lim tizimining barqaror rivojlanishiga hissa qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Urakova, M. N. (2026). Effectiveness of Using Digital Learning Platforms in Teaching the Russian Language in Medical Higher Education. Current Research Journal of Philological Sciences.
2. Sahni, S., Verma, S., & Kaurav, R. P. S. (2024). Understanding Digital Transformation Challenges for Online Learning and Teaching in Higher Education Institutions: A Review and Research Framework. Benchmarking: An International Journal.
3. Qin, S., Orchakova, L. G., Liu, Z.-Y., Smirnova, Y. V., & Tokareva, E. (2022). Using the Learning Management System "Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment" in Multilingual Education. International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET).
4. Kirichenko, O., & Shpetna, S. (2025). The Innovative Potential of LMS and Interactive Web Services in Foreign Language Teaching in Higher Education Institutions. Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University.
5. Bodyk, O. (2021). Moodle Platform as a Tool for Implementing Distance Learning in the Process of Training Future Teachers of Foreign Languages. Control Systems and Computers.
6. Robiyabonu, I. (2026). A Blended Learning Model for Teaching English Based on an LMS (Moodle / Google Classroom). International Journal of Pedagogics.
7. Karsenti, T., Kozarenko, O. M., & Skakunova, V. (2020). Digital Technologies in Teaching and Learning Foreign Languages: Pedagogical Strategies and Teachers' Professional Competence. Education & Self Development.
8. Hossain, T. (2025). Modern Technologies in Foreign Language Teaching: Innovations in Lesson Study and Classroom Instruction. Журнал серии «Педагогические науки».
9. Titova, S. (2024). Hierarchy of Modern Theories, Methods and Approaches to Teaching Foreign Languages. Linguistics and Intercultural Communication.
10. Melnyk, K. (2025). Approaches to the Classification of Strategies in the Domestic Method of Teaching Foreign Languages. Visnyk KNLU Series "Pedagogy and Psychology".

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2026. № 4

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz